

IV. FORMACJA LITURGICZNA

1. Materiały z sympozjum „Miejsce kultu Maryjnego w życiu konsekrowanym”

Bp Stefan Cichy

Najświętsza Maryja Panna wzorem postaw w liturgii i w życiu konsekrowanym. Wprowadzenie do sympozjum

W czasie ubiegłorocznego sympozjum dla osób konsekrowanych na temat *Śladami Chrystusa w roku liturgicznym* zaproponowano na ten rok temat *Miejsce kultu Maryjnego w życiu konsekrowanym*. Temat to aktualny, bo od czasów Soboru Watykańskiego II Kościół często stawia wszystkim wiernym za wzór Najświętszą Maryję Pannę. Stawia ją także za wzór osobom konsekrowanym.

Sobór Watykański II, którego 40-lecie rozpoczęcia obchodziliśmy 11 października br., w najważniejszym swym dokumencie, w *Konstytucji dogmatycznej o Kościele*, cały VIII rozdział poświęcił Matce Bożej. Dokument *Perfectae caritatis* kończy się w nowym tłumaczeniu słowami: „Święty Sobór bowiem wysoko ceni ich sposób życia – dziewiczego, ubogiego i posłusznego, którego sam Chrystus Pan jest przykładem, i pokłada niezachwianą nadzieję w ich owocnej pracy, zarówno ukrytej, jak i widocznej. Niech zatem wszystkie osoby zakonne nieskażoną wiarą, miłością Boga i bliźniego, umiłowaniem krzyża, a także nadzieją życia wiecznego szerzą w całym świecie Dobrą Nowinę (...). W ten sposób dzięki wstawiennictwu najśłodszej Bogarodzicy Dziewicy Maryi, «której życie jest wzorem dla wszystkich», z dnia na dzień będą czynić coraz większe postępy na drodze cnoty i przynosić coraz obfitsze owoce zbawienia” (DZ 25).

W tym wprowadzeniu popatrzymy najpierw na Matkę Bożą jako wzór postaw w liturgii, potem jako na wzór postaw w życiu konsekrowanym i wreszcie przedstawimy sam przebieg sympozjum.

1. MATKA BOŻA JEST WZOREM POSTAW W LITURGII

W adhortacji *Marialis cultus* papież Paweł VI stawia Matkę Bożą całemu Kościołowi za wzór postaw w liturgii. W rozdziale „Maryja jako wzór Kościoła” Papież zaznacza, że „Kościół uważa Ją (Maryję) za najznakomitszy wzór i świadectwo wiary, miłości i doskonałego zjednoczenia z Chrystusem, to znaczy z tej wewnętrznej postawy, z jaką Kościół, najbardziej umiłowana oblubienica, mocno złączona ze swym Panem, wzywa Go i przez Niego oddaje cześć Ojcu Przedwiecznemu” (p. 16).

Następnie Papież ukazuje Maryję jako Dziewicę słuchającą, modlącą się, proszącą, rodzącą i ofiarującą.

W *Marialis cultus* czytamy: „Naprzód Maryja jest «D z i e w i c ą s ł u c h a j ą c ą », która z wiarą, przyjęła słowo Boże. (...) Podobnie czyni Kościół, który

zwłaszcza w świętej liturgii słucha słowa Bożego i przyjmując je oraz głosi i czci, a także udziela Chrystusa jako Chleba życia; który ponadto w jego świetle bada, jakie są znaki czasów, i wyjaśnia oraz przeżywa wydarzenia ludzkie” (p. 17).

„Następnie Maryja jest D z i e w i c ą m o d l ą c ą s i ę . Uwidacznia się to w Jej nawiedzeniu matki Poprzednika. Wypowiada tam słowa uwielbienia Boga i słowa pokory oraz wiary i nadziei: to bowiem zawiera kantykt Magnificat (por. Łk 1,46-55), będący szczególną modlitwą Maryi i właściwą pieśnią czasu mesjańskiego, w której łączy się świąteczna radość starego i nowego Izraela. (...) Rzeczywiście kantykt Najświętszej Maryi Panny, rozpowszechniając się, stał się we wszystkich czasach wspólną modlitwą całego Kościoła. (...). Wreszcie, w ostatniej chwili swego życia, Maryja ukazuje się także jako Dziewica modląca się. Albowiem Apostołowie „trwali jednomyślnie na modlitwie razem z niewiastami, Maryją, Matką Jezusa, i braćmi Jego” (Dz 1,14). Zatem modlącą się Maryję winno się dostrzegać zarówno w rodzącym się Kościele jak i zawsze potem, także i teraz” (p. 18).

Ten sam punkt adhortacji poucza, że Maryja okazuje się w Kanie D z i e w i c ą p r o s z ą c ą . Za Jej przyczyną Jezus dokonał pierwszego ze swoich znaków i umocnił wiarę uczniów w siebie (por. J 2,1-12).

Maryja jest także D z i e w i c ą r o d z ą c ą . „Wierząc bowiem i będąc posłuszną, zrodziła na ziemi samego Syna Boga Ojca, i to nie znając męża, Duchem Świętym zacieniona”. Bóg zechciał, że to prawdziwie jedyne w swoim rodzaju i podziwu godne macierzyństwo jest typem i wzorem płodności Dziewicy – Kościoła, który sam także staje się matką: «przez przepowiadanie bowiem i Chrzest rodzi do nowego i nieśmiertelnego życia synów z Ducha Świętego poczętych i z Boga zrodzonych»” (p. 19).

Maryja wreszcie jest D z i e w i c ą o f i a r u j ą c ą . Stało się to widoczne w ofiarowaniu Jezusa w świątyni (por. Łk 2,22-35). Zjednoczenie Matki i Syna w dziele odkupienia najbardziej zajaśniało na Górze Kalwarii, gdzie Chrystus ofiarował siebie Bogu, a Maryja, stojąc pod krzyżem, najgłębiej współcierpiała ze swym Synem i z ofiarą Jego złączyła się matczynym duchem (por. p. 20).

Papież Paweł VI podkreśla, że „Maryja, będąca wzorem dla całego Kościoła w oddawaniu czci Bogu jest oczywiście nauczycielką pobożności także dla poszczególnych chrześcijan. (...) Już dawno w IV wieku św. Ambroży przemawiając do wiernych pragnął, by w każdym z nich był duch Maryi dla wysławiania Boga. (...) Jednakże Maryja jest przede wszystkim wzorem tego kultu, przez który życie każdego staje się ofiarą składaną Bogu. (...) Zatem przyzwolenie Maryi jest dla wszystkich chrześcijan pouczeniem i przykładem, jak posłuszeństwo dla woli Ojca ma się stać drogą i pomocą do świętości każdego” (p. 21).

2. MATKA NAJŚWIĘTSZA JEST WZOREM POSTAW W ŻYCIU KONSEKROWANYM

Na Maryję jako wzór dla osób konsekrowanych kierował wielokrotnie uwagę papież Jan Paweł II. W adhortacji *Redemptionis donum* w 1984 pisał: „Wśród wszystkich osób poświęconych bez reszty Bogu, Ona jest Pierwsza. Ona – Dziewica z Na-

zaretu – jest też *najpełniej Bogu poświęcona*, najdoskonalej konsekrowana. Jej miłość obłubieńcza osiąga szczyt w Boskim Macierzyństwie z mocy Ducha Przenajświętszego. Ona, która jako Matka nosi Chrystusa w swych ramionach, równocześnie najdoskonalej *wypełnia Jego wezwanie*: «Pójdź za Mną». I idzie za Nim – Ona, Matka – jako za swym Mistrzem w czystości, ubóstwie i posłuszeństwie.

Jakże *uboga* w noc betlejemską, jakże uboga na Kalwarii! Jakże *posłuszna* w czasie Zwiastowania, a potem – u stóp Krzyża – *posłuszna aż do zgody* na śmierć Syna, który «aż do śmierci» stał się posłuszny! Jakże *oddana* w całym życiu ziemskim sprawie królestwa niebieskiego z *najczystszej miłości!*” (p. 17).

W adhortacji apostołskiej *Vita consecrata* z 1995 r. Jan Paweł II podkreśla, że Maryja Dziewica to wzór konsekracji i naśladowania Chrystusa. Czytamy tam: „Maryja jest Tą, która od momentu niepokalanego poczęcia najdoskonalej odzwierciedla Boże piękno. (...) Maryja jest bowiem *wzniosłym przykładem doskonałej konsekracji*, wyrażającej się pełną przynależnością do Boga i całkowitym oddaniem się Jemu. Wybrana przez Pana, który postanowił dokonać w Niej tajemnicy Wcielenia, przypomina osobom konsekrowanym *o pierwszeństwie Bożej inicjatywy*. Zarazem Maryja, która wyraziła przyzwolenie na Boże Słowo Wcielone w Jej łonie, jawi się jako *wzór przyjęcia łaski* przez człowieka.

W latach życia ukrytego w Nazarecie Maryja Panna trwała przy Chrystusie wraz z Józefem, była obecna u boku Syna w decydujących momentach Jego życia publicznego i dlatego jest mistrzynią bezwarunkowej wierności i niestrudzonej służby. W Niej – w tym „przybytku Ducha Świętego” – nowe stworzenie jaśnieje pełnym blaskiem. Życie konsekrowane w Niej znajduje wspinały wzór konsekracji Ojcu, jedności z Synem i uległości Duchowi Świętemu; ma świadomość, że przyłgnięcie do Chrystusa, do Jego „życia w ubóstwie i dziewictwie” oznacza także naśladowanie życia Maryi. (...) Synowska więź z Maryją stanowi uprzywilejowaną drogę wierności wobec otrzymanego powołania oraz najskuteczniejszą pomoc do wzrastania w nim i przeżywania go w pełni” (p. 28.).

Do tego, że Maryja jest wzorem życia konsekrowanego, Jan Paweł II nawiązywał w wielu homiliach i katechezach. Np. katecheza 29 marca 1995 r. nosiła tytuł „Błogosławiona Dziewica Maryja a życie konsekrowane” (Jan Paweł II, *Wierzę w Kościół*, Città del Vaticano 1996, s. 559-562). Na zakończenie homilii wygłoszonej w dniu 2 lutego 2000 r. Ojciec Święty powiedział do osób konsekrowanych: „Moi drodzy, w każdej chwili waszego życia niech będzie przy was jako wzór i oparcie Maryja Panna”.

W dokumencie Kongregacji Instytutów Życia Konsekrowanego i Stowarzyszeń Życia Apostołskiego z dnia 19 maja 2002 r. zatytułowanym *Rozpocząć na nowo od Chrystusa* znajdujemy zachętę: „Patrzmy na Maryję, Matkę i Mistrzynię każdego z nas. Ona, pierwsza Konsekrowana, żyła pełnią miłości. Żarliwa duchem, służyła Panu; radosna w nadziei, mocna w przeciwnościach, wytrwała w modlitwie; troszcząca się o potrzeby braci (por. Rz 12,11-13). W Niej odzwierciedlają się i odnawiają wszystkie aspekty Ewangelii, wszystkie charyzmaty życia konsekrowanego. Wspiera nas w codziennym zaangażowaniu, sprawiając, że staje się ono wspinałym świadec-

twem miłości, według zachęty św. Pawła: «abyście postępowali w sposób godny powołania, jakim zostaliście wezwani» (Ef 4,1) ».

3. PRZEBIEG SYMPOZJUM

Rozważając w czasie obecnego sympozjum to, że Maryja jest wzorem postaw w liturgii i w życiu konsekrowanym, przypatrzymy się najpierw, jak wyglądają „Akcenty Maryjne w *Obrzędach profesji zakonnej* i *Obrzędach konsekracji dziewic*”. To zagadnienie przedstawi ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki z Uniwersytetu Toruńskiego.

„Myśli przewodnie *Zbioru Mszy o Najświętszej Maryi Pannie* ze szczególnym odniesieniem do życia konsekrowanego” przedstawi ks. dr Józef Górzyński z Metropolitalnego Seminarium Duchownego w Warszawie.

Maryja najlepiej uczestniczyła w Ofierze zbawczej swego Syna, dlatego jest Ona modelem uczestniczenia w Najśw. Ofierze Jezusa Chrystusa. O tym powie nam ks. prof. dr hab. Bogusław Nadolski TChr z Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Kult Maryjny wyraża się nie tylko w liturgii, lecz także w nabożeństwach. Wiele z nich ma polski rodowód. Ks. prof. dr hab. Jerzy Kopeć CP z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przedstawi „Polskie formy nabożeństw Maryjnych”.

W marcu 2002 r. ukazał się ważny dokument Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów na temat pobożności ludowej i liturgii. Sporo jest w nim uwag na temat pobożności Maryjnej. Stąd będzie również referat „Pobożność Maryjna w *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*”. Wygłosi go ks. dr Józef Sroka z Przemysła.

Pewnym całościowym spojrzeniem na związek Matki Bożej z osobami konsekrowanymi będzie referat ks. dra Teofila Siudego z Instytutu Teologicznego w Częstochowie. Jego temat brzmi: „Najświętsza Maryja Panna a życie konsekrowane”.

Jutro o godz. 8.00 spotkamy się przed Jasnogórską Ikoną, by uczestniczyć we Mszy świętej.

Na zakończenie adhortacji *Vita consecrata* znajduje się „*Prośba do Najświętszej Maryi Panny*”. Tą prośbą zakończmy to wprowadzenie:

„Maryjo, wizerunku Kościoła – Oblubienicy bez zmarszczki i skazy, która naśladując Ciebie, «zachowuje dziewiczo nienaruszoną wiarę, mocną nadzieję i szczerą miłość» – wspomagaj osoby konsekrowane w ich dążeniu do wieczystej i jedynej szczęśliwości.

Zawieramy je Tobie, Dziewico Nawiedzenia, aby umiały wychodzić naprzeciw ludziom w potrzebie i nieść im pomoc, a nade wszystko nieść im Jezusa. Naucz je głosić wielkie dzieła, jakich Bóg dokonuje w świecie, aby wszystkie ludy wielbiły Twoje imię. Wspomagaj je w pracy dla dobra ubogich, głodnych, pozbawionych nadziei, ostatnich i tych wszystkich, którzy szczerym sercem szukają Twojego Syna.

Do Ciebie, Maryjo, która pragniesz duchowej i apostołskiej odnowy Twoich synów i córek przez miłość do Chrystusa i przez całkowite oddanie się Jemu, kierujemy z ufnością naszą modlitwę. Ty, która czyniłaś wolę Ojca, okazując gorliwość w posłuszeństwie, męstwo w ubóstwie, a w swym płodnym dziewictwie gotowość na przyjęcie życia, uprosz Twego Boskiego Syna, aby ci, którzy otrzymali dar naślado-

wania Go przez swą konsekrację, umieli o Nim świadczyć swoim przemienionym życiem, podążając radośnie, wraz ze wszystkimi innymi braćmi i siostrami, ku niebieskiej ojczyźnie i ku światłu, które nie zna zmierzchu” (p. 112).